

УДК 81-112.2

**INFLUENȚA IDEOLOGICĂ ȘI PARTICULARITĂȚILE TRATĂRII UNOR
CONCEPȚII LINGVISTICE ÎN LINGVISTICA TEORETICĂ ROMÂNEASCĂ DIN
“OBSEDANTUL DECENIU”
(ANII 1950-PRIMA JUMĂTATE A ANILOR 1960)**

Luchkanyn Sergii

doctor habilitat în filologie, profesor

Universitatea Națională “Taras Șevcenko” din Kiev

În articolul *Influența ideologică și particularitățile tratării unor concepții lingvistice în lingvistica teoretică românească din “obsedantul deceniu” (anii 1950-prima jumătate a anilor 1960)* se vorbește despre consecințele grave ale stării de lingvistică română după publicarea lucrării “Marxismul și problemele lingvisticii” de I.V. Stalin. Lingviștii români au fost adunați imediat și puși să glorifice, în ședințe publice și sesiuni, geniul stalinist, în propriul lor domeniu de activitate, iar celebrii lingviști români Al. Rosetti, Iorgu Iordan și Al. Graur au fost acuzați de “lipsa de vigilență” în lingvistică.

Cuvintele-cheie: lingvistica românească; lingvistica ucraineană; discuția lingvistică; marxismul; lingvistica și puterea de stat.

Omul a început să-și manifeste interesul față de limba de la origini ca homo sapiens. Lingvistica în India veche și-a luat originile din cauza necesităților practice, creștinismul spune că “la început a fost cuvântul”, sub împăratul roman Vespasian (69-79) dascălii gramaticii latine au fost scutiți de îndeplinirea îndatoririlor militare și de stat, primind salariile din vistieria statului. Mulți politicieni din epocile diferite au avut interesul față de problemele lingvistice, precum faraonul Psametic, Gaius Iulius Caesar, Carol cel Mare, regele francez Francisc I (sec. al XVI-lea), militanții Marii revoluții franceze 1789-1794, articolele despre limba le-au scris și Lenin (Ulianov) și Stalin (Djugașvili), politicienii contemporani, deputații parlamentelor, multe persoane oficiale. Au trecut 65 de ani după “dezbateră liberă asupra problemelor lingvisticii” care a avut loc în mai-august 1950 din inițiativa “tătucăului” pe paginile ziarului “Pravda”, organul central al P.C.U.S., “dezbateră în care a intervenit I.V. Stalin cu trei articole (primul a apărut la 20 iunie 1950), publicate apoi într-o broșură sub titlul *Marxismul și problemele lingvisticii*” [Graur, Wald 1965, 175]. Această “cărțică” imediat a văzut lumina tiparului de masă, fiind poreclită “genială”. Faimosul atac al lui Stalin împotriva lui N.I.Marr (1864-1934) din poziția de bun-simț (paradoxal) a arătat că “limba ocupă o poziție originală, sui-generis: ea e în esență un instrument de comunicare, și deci, în această calitate, destul de depărtată în ansamblu de statutul de suprastructură (cum o considera Marr), și la fel de depărtată de statutul de infrastructură” [Mounin 1999, 315]. Stalin a reabilitat metoda comparativ-istorică.

Teoria dogmatică marristă, în general, ducea lingvistica într-un colț retras de țară. Cum scrie R.H. Robins, “pretinzând că poate să explice prin teoria sa nu numai lingvistica istorică, ci și lingvistica preistorică, Marr a ajuns să treacă, în scurtă vreme, dincolo de simplele enunțuri bazate pe observații, declarând că toate cuvintele au la

origine, în toate limbile, patru elemente primitive: [sal], [ber], [jon], și [roș]. Acest tip de teorizare lipsită de teme s-a bucurat de sprijin oficial, iar alți erudiți ruși au găsit că e mai prudent să susțină și să elogieze afirmațiile lui Marr, situație care a durat până în 1950, când Stalin a ordonat subit respingerea întregului edificiu marrist” [Robins 2003, 279]. Dacă în 1937 a fost arestat și la 25 ianuarie 1938 împușcat ca “agent secret al serviciului japonez de informații” Evghenii Polivanov (1890-1938), cel mai celebru antimarrist sovietic, după 1950 elevii lui Marr în frunte cu academicianul Ivan Meșcianinov (1883-1967), “conducătorul” lingvisticii sovietice după moartea lui Marr în decembrie 1934 și până în 1950, au început “să-și recunoască greșelile grave lingvistice”, deși Meșcianinov însuși urmărea foarte formal “învățătura lingvistică” a lui Marr, preocupându-se mai mult de lingvistica tipologică. În URSS în 1950-1953 au avut loc “frecușurile” „mariștilor” (nu toți lingviștii sovietici au fost “mariști”, au fost obligați să-l elogieze pe Marr în anii 1930-1940) care și-au păstrat viețile datorită unei fraze “generoase” de Stalin: “Dacă n-am fi avut încredere față de tov. Meșcianinov și alți lingviști sovietici, aș fi spus că conduita lor asemănătoare e un sabotaj” [citatul după: Семчинский 1989, 36]. Broșura lingvistică a lui Stalin în condițiile cultului lui personalității a fost oficial declarată “genială” care a deschis “etapa nouă, superioară” a dezvoltării lingvisticii sovietice; cultul lui N.I. Marr în lingvistică a fost înlocuit cu cel al lui Stalin. Textul dictatorului sovietic se percepea ca o dogmă, pe care nu se poate s-o precizeze, s-o interpreteze în mod creator. A fost permis numai s-o citeze, însoțind citatele staliniste de cuvintele pompoase la adresa numelui conducătorului sovietic.

“Experiența sovietică înaintată” a fost luată ca un bun exemplu de acțiune de “țările lagărului democrației și socialismului”. În *România liberă* din 14 mai 1999 se scrie: “După publicarea lucrării *Marxismul și problemele lingvisticii* de Iosif Vissarionovici Stalin, în toate “țările surori”, adică cele ocupate de Armata Roșie și sovietizate în pas voin, au avut loc ample “manifestări științifice” de glorificare a gândirii staliniste în lingvistică” (p. 31). România din prima perioadă a “domniei” lui Gheorghiu-Dej a copiat tot ce se petrecea în “marea patrie a comunismului”. Marrismul în linii mari “a ocolit” lingvistica românească, deși unele lui concepții s-au răspândit și în România [Istoria... 1978, 207]: condiționarea socială și de clasă a limbii, abordarea ei istorică, atenția acordată aspectului semantic (lui Stalin îi plăcea mai mult gramatica). Din punct de vedere științific critica marrismului a fost inutilă în lingvistica românească, marrismul a pătruns mai profund în lingvistica Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM), unde cercetătorul Ivan Dimitrievici Ceban susținea că “limba moldovenească” – limba “slavă”, procesul de încrucișare este în continuare. “Savantul” a publicat printre manualele sale un *Cuvântelnic ortografic moldovenesc*, din care se vede că limba pe care el o promova era limba țaranului moldovean care se opunea saloanelor culturale bucureștene. După apariția articolelor lingvistice ale lui Stalin Ceban și-a făcut o autocritică, în 1951 a apărut culegerea *Problemele lingvisticii moldovenești în lumina lucrărilor lui I.V. Stalin*, privită nu prea bine de lingvistul sovietic din Leningrad (Sanct-Petersburg) Raymund Piotrowski în revista *Voprosy iazykoznanija*, 1952, nr. 1, p. 149-154. Au mai apărut articolele *Să dezrădăcinăm marrismul și să înrădăcinăm*

marxismul în lingvistică de I.D. Ceban (în *Moldova socialistă*, din 3 martie 1951) și chiar de renumitul lingvist Nicolae Corlăteanu *Despre alcătuința lexicală și fondul lexical de bază al limbii moldovenești* (în *Moldova socialistă*, din 25 martie 1951).

Și în România au avut loc sesiuni și ședințe publice – Sesiunea din martie 1951 a Academiei, Sesiunea lărgită a Secției a VI-a a Academiei R.P.R. din iulie 1951, unde unii lingviști români au fost obligați să glorifice “geniul stalinist”, în propriul lor domeniu de activitate. De exemplu, celebrul lingvist clujean Emil Petrovici a scos (a fost obligat s-o scoată) broșura *Învățătura lui I.V. Stalin cu privire la știința limbii și sarcinile lingviștilor din RPR* (extras, 30 p., București, Ed. Acad. RPR, 1951, vezi: [Țugui 1999, 192]). E de necrezut dar în Sesiunea academică a Institutului de lingvistică din București din iunie 1952 au fost aspru criticați trei celebri lingviști români – Al. Rosetti, Iorgu Iordan și Al. Graur care “nu preamăreau lucrarea “genială” a tovarășului Stalin despre marxismul în lingvistică”, deși se preocupau profund de lingvistica comparativ-istorică, “reabilitată” de Stalin. Ideologii comuniști români Leonte Răutu (Lonea Oighenstein, 1910-1993), un stalinist convins tot restul vieții, și Iosif Chișinevschi (1905-1963), un fel de comunist-“hrușciovist”, intenționau să inghesuie limba română în concepțiile lingvistice ale lui Stalin cu orice pret. Între altele, Răutu s-a “remarcat” și în domeniul, de stricta specialitate, al lingvisticii. După ce la Moscova, și în toată Uniunea Sovietică (și la Kiev, sigur) a apărut volumul stalinist *Marxismul și problemele lingvisticii*, Leonte Răutu examinează într-un referat (nr. 570, din 13 iunie 1952) activitatea a trei lingviști de prestigiu – Al. Rosetti, Iorgu Iordan și Al. Graur – identificând un “grup organizat de dușmani în lingvistică” și propunând un “proiect de hotărâre”, semnat chiar în aceeași zi de șeful lui Răutu, Iosif Chișinevschi. În “proiectul de hotărâre” se propunea “reorganizarea” Institutului de Lingvistică al Academiei R.P.R., precum și faptul că activitatea celor trei lingviști urma să fie “examinată de organele de stat”. În presa românească după decembrie 1989 se scria deja despre acest atac al dogmaticilor partidului contra renumiților lingviști. Iată un citat din *România liberă* (14 mai 1999, p. 31): “Referat cu privire la activitatea dușmănoasă a lingviștilor Al. Rosetti, I. Iordan și Al. Graur. Pe tărâmul științei despre limbă activează în fruntea Institutului de Lingvistică din București al Academiei R.P.R. și a unor catedre importante de la facultatea de filologie lingviștii Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Al. Graur. Activitatea acestora s-a dovedit a fi potrivnică dezvoltării științei. În mod deosebit a ieșit la iveală poziția dușmănoasă a acestor elemente în urma apariției genialei lucrări a tovarășului Stalin *Marxismul și problemele lingvisticii*. Aceștia au combătut fățiș și pe ascuns linia partidului nostru, de restructurare a activității lingvistice, pe baza învățăturii tovarășului Stalin, și au grupat în jurul lor elemente reacționare, dușmănoase regimului nostru de democrație populară”.

Ca consecință “discuției lingvistice libere din 1950” din ianuarie 1952 în URSS a început să apară revista *Voprosy iazykoznanija*, în primul număr al căreia a fost pus uriașul editorial (p. 4-40) *Sarcinile lingvisticii sovietice în lumina lucrărilor tovarășului I.V. Stalin*. Chiar în acest editorial Al. Rosetti a fost dat ca cel mai cras reprezentant al idealismului în lingvistică: “Cercetările problemelor lingvistice trebuie să fie strâns legate de critica teoriilor burghezo-idealiste, mai presus de toate că unii lingviști din

țările democrației populare mai continuă să tragă în spatele său povara concepțiilor asemănătoare. De exemplu, academicianul român Al. Rosetti în ediția a doua a cărții sale de teoria cuvântului (*A. Rossetti, Le mot. Esquisse d'une théorie générale*), editată în 1947 la București și la Copenhaga, citează afirmația lui Bally și a lui Sechehaye că “orice, chiar și cea mai simplă idee în esență nu poate fi transmisă; limba nu-și dă decât imaginea schematică și denaturată” (p. 10). Rosetti afirmă că “limba nu poate reda precis realitatea, limba nu dă manifestarea completă a realității, deci, limba nu e exactă ci e arbitrară” (p.12). Asemenea teorii idealiste care rup gândirea de limba, sunt inadmisibile lingvisticii sovietice. E semnificativ că Rosetti apropie limba la ideile idealiste de “logos”, la funcțiile spirituale sau la activitățile care se diferă de natura lucrurilor real existente (p. 40). În lingvistica sovietică studiile și înțelegerea funcțiilor sociale de limbă sunt strâns legate de definiția marxistă a esenței de limbă ca un fenomen specific social și de interpretarea marxită a legilor dezvoltării limbii în legătura cu istoria societății”. După asemenea critică în editorialul prestigioasei reviste sovietice poziția “consecvent idealistă” de Rosetti nu putea fi tolerată de oficialitățile comuniste ale României. Lingvistul român a fost scos de învățământ ca “necorespunzător”, precum și Al. Graur care “a refuzat să ia atitudine critică față de lucrările sale din trecut și față de școala idealistă a lui Saussure”. Și Iorgu Iordan a fost criticat că “repetă concepțiile idealiste ale lui Saussure, respinse total de lingviștii sovietici materialişti”. Iar Stalin a reabilitat numai lingvistica comparativ-istorică (în primul rând – lingvistica rusă comparativ-istorică înainte de 1917), școlile lingvistice structuraliste (cea de la Praga, Școala lingvistică de la Copenhaga, structuralismul american) au rămas interzise până în 1956 în URSS, în același editorial al revistei *Voprosy iazykoznanja* (1952, nr. 1) se accentua: “Scăpătarea spirituală și marasmul au cuprins suprastructura ideologică a societății burgheze contemporane. Acest lucru se oglindește bine în dezvoltarea lingvisticii în Occident” (p. 6). Leonte Răutu în referatul său subliniază că în 1943 a apărut la Iași volumul *Limba română actuală* de Iorgu Iordan care “face în această carte elogiul lui Saussure, scrie despre “civilizația apuseană, adică adevărat europeană” etc” [România liberă, 14 mai 1999, p. 31]. Din această cauză (și nu numai) în iunie 1952, acad. I. Iordan era demis din funcțiile de director al Institutului de Lingvistică din București, de redactor-șef al revistei “Studii și Cercetări lingvistice” și de responsabil al colectivului de întocmire a “Dicționarului limbii române” [Țugui 1999, 194]. Dar a fost luat în considerație faptul că I. Iordan era un om de stângă și un prieten al Uniunii Sovietice, de aceea a rămas colaborator științific al Institutului de Lingvistică “sub conducerea noii direcțiuni”; Institutul de Lingvistică din București a fost condus între 1952-1958 de D. Macrea care “a jucat rolul decisiv în elaborarea hotărârii privitoare la ortografia limbii române, din 1953” [Țugui 1999, 195], conform căreia până în 1965, după cum se știe, se scria corect *Romînia, romîn, romînesc* etc.

A fost obligat să-“și recunoască greșelile grave lingvistice” și Al. Graur, scriind la începutul primei ediții a *Studiilor de lingvistică generală* următoarele cuvinte “de pocăință”: “Pentru prima oară la noi atenția către lingvistica generală a fost deșteptată când am putut lua contactul cu “Noua teorie a limbii” a lui N.I. Marr și a adeptilor

săi. Lucrările inspirate din această teorie ne-au pus în față o serie de probleme de primă importanță pentru lingvistică, pe care mai înainte le ignoram. Se înțelege însă că, pornind de la premise greșite învățătura lui N.I. Marr nu putea să ne ducă decât la concluzii greșite și profund dăunătoare pentru știință. În această perioadă am publicat lucrări ca *De ce și cum se schimbă limba* [în revista *Studii*, 1948, fasc. 3] și altele, în parte sua chiar în total greșite. Lipsa mea principală era necunoașterea materialismului dialectic și a materialismului istoric, din cauza căreia foarte adesea am prezentat faptele într-o lumină falsă. Apariția lucrării lui I.V. Stalin *Marxismul și problemele lingvisticii*, în iunie-iulie 1950, a avut darul să împrăștie dintr-o dată ceața marxismului care ne acoperea ochii. În același timp, interesul pentru problemele generale a crescut în mod extraordinar, nu numai la specialiști, ci și la marele public, cu atât mai mult cu cât lingvistica generală a devenit curând apoi obiect de învățământ în facultățile de filologie. Greșelile grosolane pe care le comiseseam sub influența lui N.I. Marr au devenit clare pentru toată lumea și pentru mine însumi. Totuși trebuie să recunosc că timp de câteva luni n-am văzut prea bine ce au de făcut de aici înainte lingviștii mai exact n-am întrevăzut nici un subiect de lingvistică generală care să poată fi tratat în lumina teoriei staliniste. Aveam impresia că ceea ce era de spus a spus I.V. Stalin, și asta e tot, iar dacă cineva ar vrea să trateze un subiect particular, n-ar putea să o facă decât în același chip ca în trecut, adică nemarkxist” [Graur 1955, 5-6].

După moartea lui Stalin, la 5 martie 1953, Dej, în ciuda că el însuși a rămas un stalinist convins, lansând cunoscuta formulă “*Nu avem pe nimeni de reabilitat post-mortem*” [Șperlea 2001, 155], a impulsat în politica culturală o usoară liberalizare. Al. Rosetti, Iorgu Iordan și Al. Graur nu mai sunt criticați și suspectați, ocupând onest din nou funcțiile de conducere în lingvistica românească. În ediția a doua a “*Studiilor de lingvistică generală*” (1960) de Al. Graur numele lui Stalin nu apare nici o dată, deși în prima (1961) și în a doua (1965!) ediții ale manualului *Scurtă istorie a lingvisticii* de Al. Graur și de L. Wald lucrările lingvistice de Stalin sunt elogiuate din nou, cred că din cauza atmosferei unei noi perioade de teroare, lansată de Dej între 1958-1962, cum se presupune, pentru a compensa retragerea trupelor sovietice (1958) și pentru a micșora temerile sovietice că aceasta ar putea să afecteze spijinul puterii comuniste din România. În prima ediție a manualului citim: “În asemenea condiții, lingvistica sovietică (în varianta din 1965 – “marxistă” în loc de „sovietică” – S. L.) nu putea progresa. Pentru a pune capăt acestei situații nemulțumitoare, *Pravda*, organul central al P.C.U.S., a deschis la 9 mai 1950 o dezbatere asupra problemelor lingvisticii, dezbatere în care a intervenit I.V. Stalin cu trei articole (primul a apărut la 20 iunie 1950). Această intervenție a avut ca efect zdrobirea imediată a marxismului și curățarea terenului pentru a se putea construi o lingvistică cu adevărat marxistă” [Graur, Wald 1961, 140; Graur, Wald 1965, 175]. În prima ediție mai este un adaos care lipsește în următoarea variantă din 1965: “Toate aceste învățături, împreună cu unele idei expuse de Stalin însuși în lucrări anterioare, au fost folosite de el în *Marxismul și problemele lingvisticii*, unde nu numai că a nimicit teoria pseudo-marxistă a lui N.I. Marr, dar a criticat unele idei greșite care circulă și în lingvistica burgheză și a trasat liniile generale pe care trebuie

să se dezvolte lingvistica marxistă” [Graur, Wald 1961, 141]. În realitate în lucrarea lingvistică de Stalin nu s-a vorbit direct despre lingvistica mondială contemporană, dar situația generală spirituală de atunci în URSS și în țările “democrației populare” a creat condiții pentru critica “decăderii” lingvisticii (și a științei în general) occidentale “imperialiste” și pentru impunerea ideologiei imperiale ruse în varianta ei “comunistă”. În anii 1950 savanții ruși în URSS erau declarați descoperitori ai majorității legilor fundamentale ale diferitelor științe, incluzând legea despre păstrarea energiei și proprietățile chimico-fizice ale metalelor, ei au “dat lumii” locomotiva, transformatorul, becul electric, aparatul de radio, avionul etc. Un om glumeț rămas necunoscut a rostit fraza că “Rusia e patria elefanților” care a devenit celebră și a ilustrat adevărata atitudine a multor oameni de rând față de propaganda oficială în URSS din anii postbelici. Tot în prima ediție a manualului *Scurtă istorie a lingvisticii* (1961) de Al. Graur și L. Wald găsim următoarele rânduri ca tributul modei oficiale comuniste de atunci: “Lingvistica științifică a apărut la noi sub influența științei ruse. Primul nostru lingvist în adevărata accepție a termenului a fost B.P. Hasdeu. A studiat la Harkov, unde a fost coleg cu Potebnea... Și-a început activitatea publicistică înainte de neogramatici și continuă unele tradiții anterioare lor, în special idei legate de concepțiile lingviștilor ruși, apoi desigur a adoptat și multe idei ale neogramaticilor” [Graur, Wald 1961, 62]. În a doua ediție a acestui manual, peste 4 ani, se scrie mai corect, fără patosul artificial politic: “Hasdeu a folosit cu succes învățătura primită la Universitatea din Harkov, unde studiul limbii era în general legat de studiile de istorie” [Graur, Wald 1965, 67]. Și mai departe: “Alături de lingviștii ruși la școala cărora s-a format și cu care a întreținut legături permanente, apoi și sub influența neogramaticilor, Hasdeu a militat pentru o lingvistică istorică” [Graur, Wald 1965, 68]. În manualele lingvistice sovietice “genialele lucrări staliniste în domeniul lingvistice” își amintesc pentru ultima oară în 1960 în manualul *Introducere în lingvistică* de A.A. Reformatski, în ediția acestuia din 1967 numele lui Stalin nu apare. E interesant că în 1964 la Moscova a văzut lumina tiparului culegerea *Problemele teoretice ale lingvisticii sovietice contemporane* care s-a deschis cu articolul *De învingerea consecințelor cultului personalității lui Stalin în lingvistica sovietică* de celebrul lingvist sovietic Viktor Vinogradov (1895-1969), același Vinogradov (amintit în: [Graur, Wald 1961, 141]) care a jucat un rol decisiv în “educația lingvistică” de Stalin (împreună cu A. Cikobava și B. Serebrennikov) și conducătorul lingvisticii sovietice după 1950, după eliberarea din funcție a lui I. Meșcianinov. Tempora mutantur et nos mutamur in illis!

Deci, și lingviștii, ca toți oamenii de litere și de artă în anii postbelici ai “obsedantului deceniu” erau obligați să creeze în cadrul așa-zisului realism socialist de varianta stalinistă, care reducea funcțiile științei și ale artei la comentarea și proslăvirea activității lui Stalin și a sistemului totalitar instaurat sub conducerea acestuia, a metodelor favorabile de “tătucul” (metoda comparativ-istorică). Lingvistica sovietică, ca și cea românească s-au încadrat în dezvoltarea lingvisticii mondiale contemporane numai după 1960-1965. Ideologia marxist-leninistă s-a oglindit nu numai în filozofia și politica în perioada comunistă, dar și în lingvistica teoretică, având specificul național

și în Ucraina Sovietică, și în România. A fost o pagină din istoria lingvisticii teoretice în aceste două țări pe care ne-am străduit s-o cercetăm sine ira et studio, în măsura posibilităților noastre.

Лучканин С.М., д-р філол. наук, проф.

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ідеологічний вплив на особливості тлумачення певних лінгвістичних концепцій у румунському теоретичному мовознавстві “темного десятиріччя” (1950-початок 1960-х рр.)

У статті розглядаються негативні наслідки лінгвістичної дискусії 1950 р. на сторінках „Правди” на розвиток румунського мовознавства початку 1950-х рр., що знайшло відображення в несправедливих звинуваченнях у відсутності розуміння „геніальних праць Сталіна з мовознавства” видатними румунськими лінгвістами ХХ ст., серед яких – Александру Росетті (1895-1990), Йоргу Йордан (1888-1986) та Александру Граур (1900-1991).

Ключові слова: українське мовознавство; румунське мовознавство; лінгвістична дискусія; марризм; лінгвістика і влада.

Лучканин С.М.; д-р филол. наук, проф.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Идеологическое влияние на особенности объяснения различных лингвистических концепций в румынском теоретическом языкознании “тёмного десятилетия” (1950-начало 1960-х гг.)

В статье рассматриваются негативные последствия лингвистической дискуссии 1950 г. на страницах “Правды” на развитие румынского языкознания начала 1950-х годов, что отобразилось в несправедливых обвинениях в отсутствии понимания “гениальных работ Сталина по языкознанию” выдающимися румынскими лингвистами ХХ в., среди которых – Александру Росетти (1895-1990), Йоргу Йордан (1888-1986) и Александру Граур (1900-1991).

Ключевые слова: украинское языкознание; румынское языкознание; лингвистическая дискуссия; марризм; лингвистика и власть.

Luchkanyn Sergii, Ph. D., full professor

Kyiv Taras Shevchenko National University

The Features of Ideologization of General Linguistics in the Romanian Science about Language (the xxst century)

The present investigation is devoted to the problem of penetration of the official state ideology into discussion process concerning the nature and essence of human language, representation of the dominant ideology in the internal structure of the language system, methods of linguistic research, which is characteristic for the historical development of general linguistic ideas and theories in the Soviet-Ukrainian and Romanian linguistics of the twentieth century. The components of ideologisation of theoretical linguistics are: Marrism in 1920-1940-s, and in Romania – after World War II; “Stalin’s stage” of the Soviet-Ukrainian and Romanian theoretical linguistics after the “linguistic debate” in the USSR in 1950-s, etc.

Key words: linguistics and ideology; theory of language; linguistic policy; history of linguistics; Romanian linguistics; Ukrainian linguistics; the ideologization.

Bibliografie:

1. Михальчи Д.Е. Некоторые задачи молдавского языкознания в свете трудов И. В. Сталина / Д.Е.Михальчи // Известия Академии Наук СССР, Отделение литературы и языка. – 1951. – Том X, вып. 3 май – июнь. – С. 294-298.
2. Пиотровский Р.Г. [Рецензия на] сборник „Вопросы молдавского языка в свете трудов И. В. Сталина” (1951) / Р.Г.Пиотровский // Вопросы языкознания. – 1952. – №1. – С. 149-154.

3. Семчинский С.В. Лингвистическая дискуссия в „Правде” и брошюра И.В.Сталина „Марксизм и вопросы языкознания” / С.В.Семчинский // Русский язык и литература в средних учебных заведениях УССР. – 1989. – №6. – С. 31-38.
4. Graur Al. Studii de lingvistică generală / Alexandru Graur. – București : Ed. Academiei, 1955. – 192 p.
5. Graur Al. Scurtă istorie a lingvisticii / Al. Graur, L. Wald. – București : Ed. Științifică, 1961. – 144 p.
6. Graur Al. Scurtă istorie a lingvisticii. Ediția a II-a revăzută și adăugită / Al. Graur, L. Wald. – București : Ed. științifică, 1965. – 182 p.
7. În 1952, “Malvoglio” Leonte demască “un grup organizat de dușmani” în lingvistică // România liberă. – 14 mai 1999. – P. 31.
8. Florin Ioniță. Studiu de caz: Literatura aservită ideologiei comuniste // Limba și literatura română. – 2006. – № 3-4. – P. 38-43.
9. Istoria lingvisticii românești / Coordonator: acad. Iorgu Iordan. – București : Editura științifică și enciclopedică, 1978. – 280 p.
10. Mounin Georges. Istoria lingvisticii. Traducere și postfață de Constantin Dominte / Georges Mounin. – București : Editura PAIDEIA, 1999. – 368 p.
11. Robins R.H. Scurtă istorie a lingvisticii. Traducerea din limba engleză de Dana Ligia Ilin și Mihaela Leaț / R.H. Robins. – Iași : Editura Polirom, 2003. – 344 p. (Collegium. Litere).
12. Șperlea F. De la Vlad Țepeș la Ceaușescu. Expresii memorabile românești explicate în contextul lor istoric / Florin Șperlea. – București : Corint, 2001. – 168 p.
13. Țugui P. Istoria și limba română în vremea lui Gheorghiu-Dej / P.Țugui. – B. : Ed. Ion Cristoiu, 1999. – 304 p.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2015.